

ELŐFIZETÉS:

Egész évre . . . 6 ft.
Fél évre . . . 3 ft.
Negyed évre . . . 1 ft. 50 kr.

A lap szellemi részét illető
küldemények a szerkesztő-
nek, anyagiak a laptulaj-
donosnak küldendők.

BÁCSKA.

MEGYEI KÖZÉRDEKŰ POLITIKAI KÖZLÖNY.

HIRDETÉSI DIJ:

egy 1 hasábos petit sor 10 kr.,
többszöri hirdetésnél olcsóbb.
Nyitási díj minden hirdetésnél
30 kr.

A hirdetések Bittermann
Nándor könyv- és könyvnyomdá-
jában és a szerkesztőnél fogad-
tatnak el.
Kéziratok nem küldetnek vissza.

Egyes szám ára 10 kr.

Megjelenik minden kedden és pénteken.

Egyes szám ára 10 kr.

A közegészség érdekében.

II. Halálesetek és közegészségügy.

Egy általában tapasztalható közegészségügyi hiányra bátorodunk felhívni a befolyásos körök figyelmét.

Nem szükséges felsorolni és részletezni azon kellemetlen benyomásokat, melyeket az elfogulatlan szemlélőre a halálesetek körüli eljárás kivált falu helyen a kevésbé tehető és esztétikus osztály körében gyakorol.

A lakások rendszerint szűkek, alacsonyok, szellőtlenek s a mellett 5-6 főnyi család is együtt alszik egy szobában. Ha ilyen családnak halottja esik, az utolsó kegyelet parancsolatánál fogva 36-48 órát együtt kell vele tölteniük az élőknek.

Nem szorul bővebb fejtegetésre, hogy ezen általában divó eljárás végtelenül káros a közegészségügyre. Csak egy futó gondolatot kell vetni a különféle korai testbomlást okozó betegségek nemére; és rögtön szemét szúr, mennyi egészséges ember érdeke van egy egy halottnál kockára téve.

Minden hátrányokon sok tekintetben és igen könnyen lehetne segíteni **községi halottas kamrák felállítása által.**

Nem hozzuk föl érvel, hogy ezek más fejlettebb országokban nagyon divának; mert hiszen ha sehol sem volnának behozva, akkor is önmagukért meg kellene azokat honositanunk. Eltekintve a családi ház közegészségügyi nyereségeitől, ez úton nagyban lehetne fékezni és helyes mértékre leszállítani a temetkezés körül lábra kapott, sokszor érzéknélküli fényűzést. Mert így bizonyos normális eljárás kerülne lassankint divatba s a családoknak az eltakarítás iránt egymásra gyakorolt pressziója jóformán lehetetlenítve volna. Továbbá népünknek azon káros szokása, hogy a halott emléket bőséges pálinkázás és borozás mellett hiszi legméltóbban megünnepelhetőnek, az arra való alkalom híjában lassankint kikopnák divatból. Mert az ilyen közös halottas kamra bizonyára hatósági őrizet alatt állana és az ugynevezett »virasztásból« űzletet csináló falusi paniperdákat becsültebb élelmódra szorítaná.

Egyúttal a rendőri hatóság és helyenkint a lelkesek megszabadulnának azon sok helyütt nagyon terhes és fáradságos utánjárástól, mely nagyobb községekben 2-3 vagy több halott esetében a sokféle való terhes szaladgálásból származott.

Megyénk legtöbb részében a községektől néha több órányira esnek a szállások s ezek halottaikat kénytelenek jelenleg be a községbe egészséges emberek lakosztályaiba szorítani, míg a temetésre nem csenditene. Ezen eljárással számtalan közegészségügyi és közrendészeti mizeria jár, melyek halottas kamrák fenállása esetében maguktól megszűnnének.

Végül a legfontosabb és legparancsolóbb bizonyíték ezen indítvány sürgőssége mellett azon borzasztó valószínűség, mely epidemikus körök esetén, pl. kolera járvány alkalmával mindenkor tapasztaltatott és könyörtelenül ismétlődnek. Midőn a hullák kipárolgása, érintése, szóval pusztá jelenléte új csirait hinti maga körül a rettentő végromlásnak: akkor az ilyen intézmény szükségére és haszna lehetetlen, hogy mindenkit meg ne nyerjen az ajánlott eszmének.

Hízen olyan kevésbe kerülne ezen eszmének realizálása és oly nagy a vele kapcsolatos több rendbeli haszon, hogy minden község a saját jól felgott érdekében cselekednék, ha ezen ajánlatnak praktikus előnyeit a hagyományos szokásrabság, helytelenül gyakorolt kegyelet és bűnös gondatlanság mostani öngyilkos politikájával szemben meghonosítaná.

A tejsav a nép táplálékában.

(Megjelent a Természettudományi Közönyben is.)

Az életmód is elvitáztatlanul azon sajátságok közé tartozik, melyek a különféle népeket egymástól megkülönböztetik. Mindamellett, hogy az emberi test anyagi összetétele minden éghajlat alatt egy és ugyanaz, mégis nagy a különbség a fentartására szükséges anyagoknak a táplálás útján való megszerzésében. S nehezen is tehető fel, hogy ez valaha másképp fog történni. Egységes táplálékkal való élésnek a behozata lehetetlen dolog. A táplálkozás módját nem lehet egyedül a chemikus álláspontról megítélni; mert a test táplálása éppen sok olyan tényezőtől függ, melyek a földön nemesek nem mindenütt ugyanazok, és sokféleképpen változnak is. A tapasztalás erről eléggé meggyőző bennünket. Minden nép, minden vidék más és más módon táplálkozik. Az eszkimónak vagy a hottentótának a tápláléka a mi pórnakunk tönkre tenné; s viszont, ha az egyenlítő környékén lakó népek ugy táplálkoznának mint mi, nagy kárát vallanák. A táplálkozásban való eme különbözőség évszázados hosszú tapasztalatot alapszik és nem egy könnyen változik; mindenestre azért, mert a meglévő körülményeknek mindenhol a legjobban megfelel. Azok, kik fuólag itélnek, csak a különbséget veszik észre, de ótaim nem kutatják, ennél fogva azonnal kések idegen népek táplálkozásmódja ellen ezt vagy amatt felhozni. Az ilyenek egyáltalában nem tudják e dolognak a mibenlétét és ez okból kések annak minden jelentőségét tagadni. Gondoljunk csak a nyugati Európából hozzánk jövő különböző utazók ama sok és neveléses megjegyzéseire, miket a magyar konyhára tesznek, vagy arra, hogy mit mondunk mi a német eledelekre. Pedig Magyarországon se egyforma a köznép tápláléka. Ha az ország különböző vidékeit e tekintetben vizsgáljuk, sok és nagy különbségeket veszünk észre. Ugy hiszem, elég érdemes ez ügy arra, hogy figyelmünkre méltassuk. Tekintsük az Alföldet.

Szeged környékén van egy eledel, a melyet ciberének neveznek. A cibere tulajdonképpen nem magyar eledel; a magyarnak nincs is rá szüksége, legkevésbé pedig a reformátusoknak és evangélikusoknak, kiknek nem szab bójtót az egyházuk, mégis szelében eszik — változatosság kedvéért. Másként áll a dolog az ő öhüti szomszédaiknál, a szerbeknél és oláhoknál. Ezeknél a cibere igazán szükséges, és tulajdonképpen nálunk is van az otthon. Ezek kiszelicának hívják, a mi valami savanyu levest jelent. Minél inkább délre megyünk, annál általánosabbnak találjuk a használatát. Bácskában, Bánságban, Baranyának nagy részében, Szlavóniában és a Szerémségben igen jól ismerik és nagyra becsülik a ciberét. De élnek vele a felvidéken is.

Ennek az oka főképen a görög egyházban kersendő, melynek szigorú szabályai bójt idején nemesek a húseledelt tiltják, hanem általában mindazon eledeleket, melyeket felsőbb rendű állatok szolgáltatnak, mint a tojás, tej, sajt, vaj, általában mindennemű állati zsiradék. Folyók mentén (különösen az oláhoknál) ezeknek pótlásul a halhoz fordulnak, melyeknek a húsát nem tekintik az egyház bűsnek. Azok a lakosok azonban, kik a folyóktól távolabb laknak, egyes-egyedül a babra vannak utalva. Szegényebb öhüti földműveseinknél látszólag a bab képezi a kemény napi munkáiban elfogyasztott szöveti alkatrészek kipótlásának egyedüli forrását. Az évek jó harmadrészen át tart a bójt és a hosszú bójt idők az évek éppen abba a szakába esnek, midőn a legterhebb mező munkák folynak. Idegenek, kik a mi vidékünkre jönnek és a húst a munkás ember nélkülözhetlen táplálékául tekintik, nem tudnak eléggé csodálkozni azon, miként képesek ezek az emberek az oly szűk táplálék mellett napfölkeltől napnyugtáig a munkát birni.

A ki a tápszerke chemiájában jártas, ezt kevésbé bámulja meg, mert a hüvelyes vetemények, mint a bab is, valamennyi növényi anyagok között legtöbb fehérje-tartalmukkal tűnnek ki. Ezek és a gabonaneveink az egyedüli növények, melyek összetételükben fogva igényt tarthatnak a tápszer névre. A fehérjét illetően a hüvelyes vetemények a gabonaneveket felülmúlják. A buzában 1000 részre 135 rész nitrogéntartalmu alkatrész jut, holott a babban 220, a lencsében, a mit hasonlóképp nagy mennyiségben fogyasztanak, egész 265 ily alkatrész jut 1000 részre. Hogy valamely tápszer az anyagcsere szükségleteit tökéletesen kielégítse, szükséges, hogy elegendő mennyiségű ugynevezett lélekzési anyagot is tartalmazzon, azaz a szénhidrátoknak és zsírnak bizonyos arányban kell benne foglaltatniok. E tekintetben a hüvelyes vetemények már a gabonanevek mögött állanak.

Liebig, ki hírnevét nagyrészen a tápanyagok megvizsgálásának köszönheti, a táplálék nitrogéntartalmu és nitrogén nélküli alkatrészeinek a viszonyát 1 : 4-5 ben állapította meg. Valóban ez az arány az asszonytejből, melyben a viszony 1 : 4; a buzalisztban a nitrogéntartalmu anyagok egy állanak a szénhidrátokhoz mint 1 : 4; s az a zablisztban 1 : 5. Ezen arányosságok közé a bab nem sorolható, mert annak 220 32 nitrogéntartalmu alkatrésze (Moleschott szerint) 578 57 rész szénhidrát és 15 97 rész zsír, összesen 592 54 rész nitrogén nélküli alkatrész esik, 1 rész

fehérjére tehát 27 nitrogén nélküli alkatrész sem jut. A babfélék tehát ez utóbbi anyagból keveset tartalmaznak, ami a mi esetünkben annál fontosabb, mert éppen a legújabb tapasztalatok szerint tartós munka után legnagyobb szükség van szénhidrátokra.

Hogy a babfélék is tökéletes tápláléknak tekintessenek, az előbbeni adatok alapján szükséges volna, hogy oly anyagok járuljanak hozzájuk, a melyek a hiányzó alkatrészeket pótolni képesek, tehát pl. kevés burgonya és zsír. A mi öhüti polgártársunk a kettő közül egyiket sem teszi hozzá; az utóbbit már azért sem, mert bójt idején nem szabad vele élnie. Felesége a babot tiszta vízben, a sőt és néhány hagymahéjat kivéve, minden másnak a hozzáadása nélkül főzi. És e sovány táplálék mellett jól érzi magát, anyagcsereje egészen szabályszerűen történik és az egész hosszú bójt idő az egészségére nézve minden káros hatás nélkül foly le. S ez alig volna lehetséges, ha a nép a bab mellett még a kiszelicáját, ciberjét is nem élvezné. Ez a szintelen savanyu lé eddig még kevésbé vonta magára a figyelmet, és mégis ez az, a mi a táplálékban a helyes arányt helyreállítja és az elhasznált erőket helyre pótolja. Ösztönszerűleg folyamodott az ember hozzá, mint a babhoz tartozó mellékéhez; és hogy mily helyesen cselekedett, azt eléggé tisztán igazolják a következmények. Mint sok más esetben, ugy itt is bebizonyul az az igazság, hogy mindenkor szükséges, hogy az ember az eledeleit ösztönszerűleg válassza meg és állítsa össze.

A cibere (kiszelica) nem más, mint a tejsavnak vízben való hig oldata; közönségesen buzakorpából készül Langyos vízzel (körülbelül 30° C.) telt fazékba 1/2 részéig buzakorpát tesznek, egy darabka kovaszt adnak hozzá és téli időben a kályhára (pórházakban földből készült nagy kemencék vannak használatban), nyári időben pedig a napra teszik. Harmadfél nap multával már elég nagy mennyiségű tejsav képződött, ugy annyira, hogy a folyadék most már lesűrhető és mint leves feltálalható. Mindamellett csak az első alkalommal szükséges, hogy a fazék teljes 36 óráig legyen a meleg hatásánál kivéve; később e célra már 24 óra is tökéletesen elegendő. Mert a második és későbbi „felesztés”-nél nincs már több szükség kovászra, hanem az először való készítés alkalmával a fénkre szállt korpának fele eltávolítottatik, a másik fele pedig a fazékban hagyatik és annyi fris korpá tétetik hozzá, mint a mennyi elvétetett. Erre a mindenkori használat előtt 24 órával fris vizet öntenek és mindaddig ismétlik, míg a ciberét használják.

A cibere készítésénél fődolog, hogy a hőmérséklet állandóan egyenletes legyen. Ez oknál fogva erre legalkalmasabb a tél, a midőn a kályha fűtve van és a nyár közepe, midőn nagy hőség uralkodik. A tavasz és az ősz éppen nem alkalmas időszak e célra. A cibere készítése mindenkor bizonyos ügyességet kíván és majd minden helységben találkozik egy-két asszony, kik e tekintetben bizonyos tökéletességre jutottak. Minthogy a ciberét, mint azt később látni fogjuk, sokféle betegségben is isszák, az ilyen jó ciberét készítő asszonyok nem ritkán keresett személyiségek.

Nemelyek buzakorpa helyett darált kukoricát használnak és mondják, hogy az ebből készült cibere sokkal jobb ízű. Meggondolva, hogy a kukorica zsirban igen dús (1000 részben 48-37 rész), nem csodálkozhatunk, hogy elsőbbségben részesítik. Ugy is készítenek, hogy a buzakorpához egy maréknyi kukoricalisztet is kevernek. Gazdagabb házaknál a ciberét oljjal rántják be; így legkitűnőbbnek tartják; sokkal jobbnak, mint ha — a bójt időt kivéve — olaj helyett tojást használnak hozzá és avval habarják be.

Zomborban részint a mult évben, részint e télen megvizsgáltam néhány ciberét, összesen hét próbát, hét különböző forrásból. A cibere külső tekintetre zavaros, savószerű folyadéknak mutatkozik. A zavarossága az átszűrés után is megmarad. Csak a buzakorpából készült cibere barna egy kissé és nincs kellemes szaga; ellenben a kukoricalisztból nemesek fehér, mint a savó, hanem még kellemes illatú is. A részemről megvizsgált próbák savassága 3 33-3 60-5 40-8 82-5 31 (fajsúly 1 0078) — 9 45 (fajsúly 1 0147) és 5 94 volt pro mille, mint tejsav számitva. A tejsavtartalom egy esetben közelítette azt meg. Két próbánál a fajsúlyt is meghatároztam. A fajsúly nagyobb a vizénél és az oldat savtartalmával emelkedik.

Különösen érdekes a ciberének a nagyító alatt való megtekintése. E gabonaszemek szövetének egyes foszlányai között élénken ide oda uszáló pálcikákat veszünk észre. Ezek a tejsavgombák (Bacterium acidi lactici). Fejlődési alakjai közül a ciberében (630-szoros nagyítás mellett) soha más alakot, mint pálcikát, nem láttam. A kisebbek többnyire láncolatosan sorakoznak egymás mellé. A közép nagyságú pálcikák hossza 0 0057 mm; némelyeké azonban 0 01 mm; sőt ezt is túlhaladják. E baktériumok némelyike görbe vagy közepe hegyes szögben van meghajolva.

A cibere gyors átváltozásnak van alávetve; ez oknál fogva kell mindenkor frissen készíteni. A szétbomlás már külsőleg észrevehető rajta. A folyadék a felszínen tisztulni kezd és lassankint penészréteggel

vonódik be, mely napról napra vastagabbá válik. Ha ebben az időben megszagoljuk, azt tapasztaljuk, hogy savanyúsága eltűnt és helyébe a vajsavnak mindinkább észrevehetővé váló avas szaga lép. Nagyjából már a harmadik napon észreveszi az ember a tejsavbaktérium mellett a vajsavgombát (*Clastridium butyricum*). Alakjukat tekintve, először is pálcikák jelennek meg; sokan hullámzatosan meggörbülve. Ezek sokkal hosszabbak és szélesebbek, mint a tejsavbaktériumok, ennél fogva az átszűrt folyadékban csak az utóbbiak vehetők észre. Az új gomba eközben napról napra szaporodik és a spórák a fejlődés minden stádiumában megjelennek. Míg ezen változások történnek, azalatt a folyadék savtartalma igen keveset változik, a minek az oka a tejsavnak (90) és a helyébe jövő vajsavnak (88) a majdnem egyenlő aequivalens súlya.

Mielőtt fejtegetésünkben tovább mennénk, helyén lesz, ha egyet-mást a tejsavról előrebocsátunk. Legismertesebb a tejben való keletkezése. Ha a tejet hosszabb ideig állni hagyjuk, a benne levő tejgombák savvá változik. Ezt az átváltozást tejsaverjedésnek nevezzük; ennek beálltával a tej összefut. A sajt kiválasztása után az összes tejsav (a savanyú) savóba jut. Tejsavképződésen alapszik továbbá a főzelékek (káposzta, répa) befőttek stb. és általában mindazon ételeknek a megsavanyodása, melyek, ha igen csekély mennyiségben is, egy vagy más cukornemet tartalmaznak. Ez az eset valamennyi növényi tápszernél és a korpánál is, a miből a cibere készül. Így van tejsav a savanyú ugorokában, a savanyú tökben, savanyú káposztában. Mindezek olyan ételek, melyek hazánkban, mint tudva van, általában kedveltek. A múlt év őszén eltett savanyú káposztalében f. évi március 12-én 13 pro mille savat találtam, mint tejsavat számítva. Van továbbá tejsav az ecetsav mellett a megsavanyodott sörben és borban, valamint a régi sajtban is.

A tejsav képződését illetőleg a legutóbbi időkig még nem voltak tisztában. Csak Pasteur fedezte fel, hogy főnnebb említett tejsavgomba okozza a tejsaverjedést, a mennyiben a cukortartalmú anyagok cukrát tejsavvá átalakítja át. Oly folyamat ez, a melyhez, mint Zopf említi, szabad oxigénnek a hozzájárulása szükséges, a mi legkedvezőbb körülményül 50° C. nál történik, tehát ugyanazon hőfoknál, a melynél az aszszonyok a cibere nálunk is készíthet. Delbrück említi, hogy a tejsavgombát biztosan és tisztán megszeressük, ha 200 gramm száraz malta és 1000 gramm vízből keveréket készítünk és egy ideig 50° C. melegen tesszük ki. Biztosan állíthatom, hogy a tejsavgombát a cibereben mindaddig tisztán meggyógyulhatjuk, míg csak friss.

Nemely bűvár azt a véleményt nyilvánítja, hogy a tejsavgomba valószínűleg csak változata a vajsavgombának. Az bizonyos, hogy ez amazzal mindenkor követi. A főnnebb említett káposztalében március 12-ikén mindkét gombát megtaláltam; vajsavgomba azonban már sokkal több volt benne. Az utóbbi gombának az elszaporodása az oka, hogy valamennyi tápszernél, mely eleinte a tejsav következtében tisztán savanyu, a vajsav képződése miatt lassanként avas ízt és undorító szagot ölt.

Ha a tejsav képződését illetőleg oly hosszú időn át nem voltunk tisztában, annál kevésbé vagyunk tisztában élettani jelentőségére vonatkozólag. A dolgok mai állása mellett nem lehet ezekről határozott ítéletet mondani; nincs hiány nyílt ellenmondásokban és Gorup-Besanez*) szerint jelenleg még nem vagyunk abban az állapotban, hogy a visszafelé fejlődő anyagcserehez tartozó testek sorában a helyét meghatározhassuk. A tejsavnak a visszafelé fejlődő anyagcserehez tartozó termékek közé való sorolásával semmi esetre sincs kimerítve a jelentősége; mert sokféle ok a milt szől, hogy a testnek bizonyos funkciójára nézve többé vagy kevésbé lényeges tényező. Erre enged következtetni a nagy elterjedése az állati testben, hol részint szabadon, részint tejsavas sók alakjában van meg. Az eddigi tapasztalatok szerint szabadon csak a gyomorerdőben és a vékonybél kezdeti részében fordul elő, hol a táplálékkal a testbe jutott szénhidrátok bomlási termékének tekintik; — vajjon helyesen-e, még kérdés. Tényleg a tejsaverjedés a gyomorban meglehetősen intenzíve fordul elő, különösen kis gyermekeknél, cukortartalmú ételeknek mértéktelen élvezete után.

Az a tejsav, melyről eddig szó volt, erjedésszülte tejsav. Ettől megkülönböztetjük a hűstejsavat, mely az ember izomnedvében fordul elő. Külső tulajdonságaiban mindkét sav megegyezik, csak hogy a hűstejsav optikailag csekély és a fény polárisztációját jobbra fordítja. A hűstejsav erjedési tejsavvá is átváltoztatható. 130° C.-ra hevítve ugyanis az előbbi lactidá változik, a melyből vízzel való főzés útján erjedési tejsavat kapunk (Gorup-Besanez). Erjedési tejsavnak hűstejsavvá való átváltoztathatóságára vonatkozó kísérletek előttem ismeretlenek; mindenesetre igen fontos volna tudni, vajjon megvan-e szervezetüknek ez a képessége? Ez legalább is igen valószínű.

Hogy a tejsavnak, mint tápszernak jelentősége van, azt igazolja, jobban mint minden teoria, annak hazánk déli részében elterjedt használata. Legelőször is nem csekély a befolyása az emésztésre. A bab emésztését a fás sejtártia, mely a keményítőt és fehérjét takarja, nagyon lassítja. Emésztését előmozdító anyagoknak a hozzáadása nélkül a babbal való mindennapi étés többé-kevésbé nehéz gyomorbetegségeket okozna. Ilyen emésztést előmozdító anyagot földmivészeink a cibereben találnak.

A babbal való étéssel még egy másik baj is össze van kötve. A bab, mint minden száraz és szívós eledel, a szomszédot növeli, a mi gátlólag hat az emésztésre. A cibere, mint minden hígított sav, a szomszédot oltja, s így e tekintetben is hasznos.

A tejsavnak ezen két tulajdonsága, hogy az emésztést elősegíti és a szomszédot oltja, kétségtelesen megvan. De ezzel még nem merítettük ki jelentőségét. Igen közel áll az a következtetés, hogy a tejsav bizonyos fokig képes eldeleinkben a szénhidrátokat pótolni és ez által képessé lesz az izomerő forrásul szolgálni. Ennek felvilágosítása céljából szóljunk erről röviden.

Liebig a táplálkozás teoriájával kapcsolatban egyszerűsége az izomerő forrását is kutatta és azt állította, hogy az izomerő forrása a fehérjeanyagok szétbomlásában, az izomszövet átváltozásában van. Véleménye szerint a forrás semmi esetre sem lehet a nitrogénmentes anyagoknak, tehát a szénhidrátoknak oxidációjában. Ebből az alaphoz kiindulva, azt a pozitív ítéletet mondotta ki, hogy a tápszernél annál több fehérjének kell lennie, minél többet dolgozik az ember. Ez nagy fontosságu, különösen azokra az állatokra nézve, melyeket munkára használunk. Ha Liebig állítása igaz volna, úgy hatalmasban állana, házi állatainknak munkabírását a szükséghez képest, fehérjét dús tartalmazó anyagoknak a táplálékukba való keverésével fokozni.

De éppen ez a gyakorlati kérdés bizonyítja, mily tarthatatlan Liebig véleménye e tekintetben. Erre vonatkozólag Angolországban számos kísérletet tettek. Juhoknál és disznóknál kitért, hogy testsúlyuknak növekedése főleg a táplálékukban foglalt szénhidrátok mennyiségétől függ. Ezek a vizsgálatok a nehézség munkával foglalkozó emberekre is kiterjesztettek, és mindenütt arra az eredményre jutottak — csak Gilbert J. H. és Lawes-nak ezekre vonatkozó munkálataira kell mutatnom — hogy a fokozott erőfeszítés létrehozta szükségérzetet a táplálékban inkább a respiratorikus mint a nitrogéntartalmu alkatrészek után való erősült vágy jellemzi. Ez a nézet napjainkban mindnyire nagyobb tért hódít és azon meggyőződés kezd érvényesülni, hogy tápszereink nitrogénmentes alkatrészeinek sokkal terjedelmesebb jelentőségük van, mint a mennyit nekik eddig tulajdonítottak. A munkásember életrendje Magyarországon, a hol a szalonna általában, és Délmagyarországon, mint annak időnkénti pótlója, a cibere oly fontos szerepet játszik, úgy hiszem, az izomerő forrása újabb elméletének nem éppen megvetendő támaszát képezi. A legkevésbé, mit a tejsavnak meg kell engedni, az, hogy a respirációval meghatározott viszonyban áll és a test fehérjé-tartalmu alkatrészeit megóvja az oxidációtól. Vannak esetek, hol nem beteg, de ép, egészséges emberek több héten át tisztán ciberevel élnek olyannyira, hogy más ételt alig izlelnek meg.

A tejsavnak a szervezetre vonatkozó nagy fontossága legbiztosabban kitűnik abból, hogy elterjedt használata van a nép orvoslátában mind a szerbeknél és az oláhoknál, mind más népeknél. Az újabb időben maga a tudományos orvoslát is hatalmába ejtette ezt a néptől ösztönözött gyógyszerül használt savat; de ezt nem tekintve, még ma sem tudunk semmi bizonyosat a szervezethez való viszonyáról. Délmagyarországon nemcsak az u. n. „Katzenjammer” ellen való legjobb szerként becsülik, de sok példa van rá, hogy sok beteg nehéz betegségéből, mint görvély, angolkór, vízkór, skorbut és általában mind azon betegségekből, melyeket a foszfátok hiánya okoz, a ciberenek a pusztai ivásától felgyógyult. Legtöbbször használatja azonban a szárazbetegség ellen. Ha a szárazbetegséget a cibere meg nem gyógyítja, mondják, akkor gyógyíthatatlan és a beteg körül való minden további fáradozás tisztán hiába való. A tüdővészben Délmagyarországon a cibere általában használatja a legelőkelőbb osztályok is; ily betegeknek egészen szokásos már a közmondás, hogy „ez is cibereaszagu”. Ez az innivaló cibere $\frac{2}{3}$ rész búzakorpa és $\frac{1}{3}$ rész darált kukoricából készül. Ekkor szársavban dús, ennél fogva csipős íze van, mint a friss sörnek, és mindenkinek kellemes ital. Nem tudom igaz-e, de hallottam, hogy vannak okleveles orvosok is, kik maguk betegek levén, kétségbeesetten folyamodnak a ciberehez — eredményel használatja!

Semmi esetre sem véletlen, hogy a tatárok kumisznak, melyet, miként a cibere, az említett bajok ellen mint kitűnő orvosságot dicsérnek, a tejsav képezi főalkatrészt. A kumisza a puszták kancainak tejéből készült állítólág úgy, hogy a tejet szeszcserejébe hozzák. Gorup-Besanez, „Physiologische Chemie” (3. Auflage) című könyvében említi, hogy jelenleg Svájcban (Davos, Graubünden) a valódi orosz kumisznak utánzatoként ugynevezett tejbort vagy svájci kumiszt gyártanak és orvosságul használnak. Az ott végeztet elemzésekben kitűnik, hogy a kumiszból 16,5 pro mille alkohol mellett 11,5 pro mille tejsav, a svájci kumiszból pedig 32,1 pro mille alkohol mellett csak 1,9 pro mille tejsav van. A nagy különbség szembeötlő és leginkább a tejsav elégtelensége az oka, hogy hatásra nézve az utánzott kumisza a valódi mögött áll. A mesterséges kumisza készítéséről a „Természettudományi Közöny” XII. kötet 135. füzetében a 440. lapon is jelent meg egy cikk. Gorup-Besanez is említi, hogy az elemzések mutatják, miképp a kumisza nem lehet desztilláció útján készített ital, mint azt sokszor említik. Bécs mellett is volt néhány év előtt egy kumiszyártó intézet. Alapítója a pápai születésű dr. Löbisch volt, ki jelenleg az insbrucki egyetem tanára.

Az eddigi elősoroltakkal a tejsavnak Magyarországon való használata még nincs kimerítve. Cibereben szeretik a halat főzni, mert ez által ízletesebbé válik. Minthogy a hal nehezen emészthető és egyuttal szomszédot gerjeszt, látható ebből, mily helyesen jár itt is el az ösztön. A mit máshol mártással akarnak elérni, azt nálunk sokkal egyszerűbben és tüköletesebben tejsavval érik el. Az anyyra kedvelt töltött szőlőlevelet (szármát) is, a mi apróra vágdalt s fiatal szőlőlevélbe göngyölt hús és rizs töltelékéből áll (mint a töltött káposzta), savóval öntik le. Hasonló eledel készül a tékből is és ehhez is savót adnak; savóban főzik a legjobb tökkáposztát. A vízben savanyított ugoroktól már főnnebb megemlékeztünk. A vízbe való tételez a nép csak nagy ugoroktat használ. Sokkal kedveltebb mint Magyarországon a kovásos ugorka a török (helyesebben spanyol) zsidóknál. A forró nyáron némely szegény zsidó családoknak a kovásos ugorka az egyedüli eledelük, mit magukhoz vesznek. Belgrádban az 1862. évi kolerajárvány alkalmával is láttam a zsidónegyed minden sarkán kovásos ugorkát árulni és az arra menő zsidók möhön vásárolták és azon módon elfogyasztották.

Végezetül még néhány szót az aludt tejéről. Ezt általában egész Magyarországon kedvelik és pedig annál jobban, minél inkább délre megyünk. Azonkívül, hogy sok ételhez használják, nyáron a vagyonsabaknál is mint ételt tállalják fel. Az aludt tej készítéséhez

rendesen juhtejet vesznek; tehéntejet csak akkor, ha különösen jó. A tehéntej összetétele ugyanis sohasem állandó, hanem folytonos változásoknak van kitéve, a juhtej ellenben egynemű összetételével tünik ki. A tulajdonképeni főök azonban mindenesetre a juhtej jelentékeny nagyobb vajtartalmában rejlik. A juhtejben valamivel több cukor is van mint a tehéntejben. Az aludt tej készítésében mesterek az oláhok. Szülőhelyemen, Pancsován, ez egykori határőrvidéken gyermekkoromban a környékbeli falukból hoztak az oláh asszonyok aludt tejet a piacra, a mi igen keresett cikk volt. Sokkal ízletesebben készül még az aludt tej Szabadka környékén. Az itteni aludt tejet tarhónak hívják; kocsonyás állományu annyira, hogy késsel vágható s ha jól készül, egész tömegén át egynemű.

A friss juhtejet egy üstben (rendesen cinezett réz) felforraltják. Ha már jól felforr, az üstöt leveszik a tűzről és a tejet kis fazekakba (fűliteser köcsögökbe) öntik, a melyeket a szabadban, valamely árnyékos helyen helyeznek el, míg bennük a tej 35–40° C. ra le nem hül. Ekkor a fazekakat a szabadba hozzák, hol mindegyikbe egy kávéskanálnyi készen tartott fermentumot tesznek és végre a befődött fazekakat vánkosok és más meleg ruhadarabok közé teszik. Hat-hét óra múlva már készen van a tarhó, melyet kellemes tejsaváért általában kedvelnek. *Betrovits Döms.*

Hírek.

A m. kir. igazságügyminiszter irnokká az apatini kir. járásbírószághoz Kukov György m. kir. 16. sz. honvédelmi- és közrendvédelmi kinevezte.

A földm. ipar- és kereskedelemügyi m. kir. miniszter, Zombor szab. kir. város közönségének ama hazafias áldozatkésztségeért, melylyel az adai földművelés-központ két szegénysorsu növendékének ellátására magát évenként 150–150 frt fizetésére kötelezte, közönetét nyilvánította.

Tudomásul. A községi tanítók szabadkai évi közgyűlése f. augusztus hó 23., 24., 25-ik napján fog megtartani. A mennyiben az eredeti meghívón e dátumok és a nap neve nem vág össze, igazodásul a dátum veendő.

A szerb képviselők által az 5-iki értekezleten megállapított program az „O. E.” szerint következőleg hangzik: A szerb nemzetiségű magyar országgyűlési és horvát-szlavon tantománygyűlési képviselők az ez évi január 23-án és a később hozott határozatok értelmében folyvást oda törekedve, hogy rendezzék ama viszonyokat, melyek az államban eddig a szerb népek a nemzeti egyházi autonómia terüen való folytonos haladását gátolják, egyrészt illetékes helyen kieszközölték a szerb egyházi kongresszusnak szeptember 1/13 ra leendő összehívását, másrészt pedig elhárították mindazokat az akadályokat, melyek a kongresszus tevékenységét megakadályozhatták volna. A kongresszus sikere lényegesen annak személyes összehívásától fog függni. És mivel az azóta Zágrábban június 6/18-án és Zomborban június 15/27-én tartott gyűlések határozatai csak a szerb nemzetiségű képviselők által kifejtett tevékenység, valamint a január 23-án (február 4-én) tartott képviselői értekezlet gyűmöléseül tekinthető, és mert a kongresszus választások már nem sokára meg fognak ejtetni, a szerb nemzetiségű képviselők ezennel kijelentik, hogy oda kell hatni: hogy a történelmi fejlődés útján kivívott és az 1868 IX. t. c. által biztosított nemzeti egyházi autonómia megővassék és biztosíttassék; hogy az egybeült kongresszuson a tevékenységét a jogfolytonosság értelmében fejtsék ki; hogy ekkép az egyházi, iskolai és vallásalapokra nézve fenálló intézkedések, amennyiben azok a szerb ö hitű egyház és a szerb nép szükségletének nem felelnek meg, módosíttassanak és a még hézagos berendezések kiegészíttassanak; hogy a szerb patriarcho választásáról szóló javaslat megvitatásánál a szerb nép szabad választási jogaira nézve a feltételek biztosíttassanak; hogy a szerb papok és tanítók anyagi helyzetének javítására irányuló tevékenységet továbbra is folytassák. Az összehívott képviselők a nemzetiségű ügy fontosságát és magasztos voltáról áthatva, elvárják minden igaz lelku szerb hazafitól, hogy az egyházi kongresszus számára megajándékos választásoknál csak oly férfiakra fogja a mi szavazatát, kik teljesen alkalmasak a reájuk váró komoly és súlyos munkára. Ennél fogva már legközelebb közé fog tétetni ama személyiségek névsora, kik a mai viszonyok közt legtöbb képességgel bírnak arra, hogy az egyházi kongresszuson a nemzetiségi ügynek megfeleljenek. Megállapított a szerb nemzetiségi képviselők mai értekezletén. Budapest, 1885. évi augusztus hó 4-én. Stojaszkovics A. s. k., elnök. Gyurics I. s. k., jegyző.

A 23-ik br. Döpfner ezred helyben állomásozó zászlóalja tegnap gyalog Pécsre ment nagygyakorlatokra. Szeptember 10-én térnek vissza.

Fölmerülven azon kérdés, vajjon a kikötött bérért szerződött községi kocsisoknak jár-e adó-végrehajtásoknál fuvardíj? — illetékes információ alapján tudatjuk, hogy nem jár. Mert a községi kocsisok szerződésében benne van, hogy külön díjazásra semmi községi ügyben tett szolgáltatukért nem számíthatnak. A „kivétel nélkül” kitétel az alispáni rendeletben nem a kocsisokra, hanem az út vagy távolság minőségére vonatkozik s a kikötött fél napi 2 frt, illetőleg egész napi 4 frt tekintet nélkül a fuvar szolgáltatást kocsisra, a felek érdekében kötetett ki; nehogy — mint praktizáltattott — a bíró vagy végrehajtó a saját fogatán egy délelött 2–3 foglaltat végezzen s ugyanannyiszor tetszésszerinti díjjal sarcolja meg az amúgy is eléggé suttott feleket. (Sietünk megjegyezni, hogy vitás közigazgatási kérdések megoldását nem lehet lap útján provokálni. A kétkedő község folyamodjék ilyenkor az alispánhoz s ha az döntvényt hoz, mi mindig iparkodni fogunk azt köztudomásra hozni. A szerk.)

Egy okleveles tanító kisasszony, ki éveken át Budapesten jóhírű nevelő intézetben működött, helyben szeretné az iskolából kinőtt uri leányok továbbképzését vezetni s nekik német és francia nyelvből, rajzolás és kézimunkából alapos oktatást adni. Az érdeklődő szülők címért a szerkesztőséghez fordulhatnak.

*) Lehrbuch der physiologischen Chemie.

Melléklet a „Bácska“ 61-ik számához.

A palicsi athletikai versenyekre Budapesti 80 athlétai utazott le, kik közül többen a versenyekben is részt vesznek. A rendezőség a fővárosból fénycsapatot is rendelt Palicsra, hogy a verseny nevezetesebb momentumait lefényképeztesse. — A versenyek reggel 6 óráig tartottak és bajnoki célversenyyel vették kezdetüket. Első vetélkedés a bajnoki címért volt 15 kilométernyi pályán, melyben Balogh Rezsőnek mint a kiélezett pályát mult évben 54 perc 45 másodperc alatt járta be, kellett ismét győznie, hogy bajnok jelöltségét megtartsa. Három vetélytárs ellen küzdve, fele uton elhagyta őket s 55 p. 42. mp. alatt célhoz ért. Pályáját kilométerenkint 3 perc 43 mp. alatt tette meg, s így az eredmény gyönyörű. A bajnoki címet másnap némi viták dacára megkapta. Második Halácsi Antal lett Szegedről, 65 percnél futással. A két másik versenyző kiállt. Következett az akadály vasparipa verseny ugyancsak 15 kilométernyi vonalon. A pálya az esőzést folytán süllyedt. Négy versenyző közül elsőnek Vuits István 50 p. 11. mp. alatt érkezett be kimerítő küzdelem után, utját kilométerenkint 3 p. 20 mp. alatt tette meg; másodiknak Bartay Oszkár ért célhoz 55 perc után. Rendkívül érdekesek voltak az uszó versenyek. A nemzetközi gyorsuszásban 13-an vettek részt 100 méteres pályán. Rohonczy Aladár 1 perc 32 mp. alatt elsőnek érkezve aranyérmes és a szabadkai hölgyek díját nyerte. Második Vécei Samu, harmadik Weber Frigyes Szabadkáról. Bajnok távúszásra öt-en indultak. Második vetélkedés bajnoki címért, távolság 3000 méter, háromszögben ötször körül Védő Vermes Nándor nem versenyzett. Pályázók közül az első kör után kettő, a második kör után ismét kettő kiállván, Schwanda Gusztáv magára maradt s a távot 1 óra 23 perc alatt meguszta bajnokjelöltséget, aranyérmes és tisztelődíjat nyert. Akadályuszáson fél kilométeres pályán öt akadályon áthaladva öt versenyző közül Rohonczy Aladár lett győztes, a távot 9 p. 19 mp. alatt tette meg erős küzdelem után. Második 15 másodperccel később ért célhoz. Délután a fürdő parkban ezrekre menő szűz közönség jelenlétében folytatott a verseny. A bajnoki akadályversenyben a bajnoki címet védő Wenczel Lajos a Sz. T. E. bajnokjelöltséget kinyerte. Súlydobásra magasba Vermes Nándor 3 métert dova győztes lett. Növények versenyében elsőnek Benedek, másodiknak Rohonczy Lőrinc (a győztesen uszó apának fia) érkezett be. Vasparipa nyitl versenyben, 1000 méteres pályán, Vuits István győzött 2 p. 13 másodperc futam után; Bartay Oszkár félméterrel maradt mögötte. Gyorsfutásban 15-en vettek részt. 1-ső Iványi Mihály, 2-ik Kövy Béla lett. A viadori úgróversenyben leg-hosszabbat (5 méter 75 cm.) Vermes Nándor, legmagasabbat Iványi Mihály ugrott. A bajnoki kardvívás általában gyengén sikerült; nyertes lett Fellegi Antal a Sz. T. E. tagja. A nemzetközi síkversenyben nyolcan mérköztek. Táv. 1609 méter. Győztes az, aki 4 p. 45 mpercen belül ér célhoz. Versenyzők a pályabíró téves jelzése folytán egy körrel kevesebbet tettek. Elsőnek Kövy Béla 4 p. 26 mp. alatt tette meg a pályát. Matkovits János másodiknak 4 p. 36 mp. alatt érkezett. — Viadori torna versenyekben Kükemezey és Ruth lettek győztesek. — Szabad tornázásban Moser György vitte el a babér- és cserkoszorút. Második Nagy Sándor, harmadik Iványi. — Gyaloglásban 3000 méteres távon Kövy érkezett elsőnek, a pályát 16 p. 25 mp. alatt járva meg. 75 mperccel később Kükemezey ért célhoz. — A műgyakorlatokon (vasparipán) versenytárs hiányában Vuits egyedül pályázott. Versenyen kívül Vermes Lajos nyújtott értékes mutatókat. — Vigaszversenyben 100 méteres pályán Iványi győzött. — Bajnoki akadályversenyből védő Wenczel Lajos és kihívói közt esütőtörökön új küzdelem lesz. — Ezután lakomához ült a társaság és sikerült táncvigalommal fejezte be az ideit igen látogatott versenyeket.

Arverés lesz Joánovics Anna 5667 frtra becsült ingatlanai folytán, október hó 11-én Ujvidéken. **Csőd.** Gross József temerini lakos ellen, hejszept. 20. Csődbiztos: Paukovich Ottó kir. törv. bír. tömeggyűlés: Papik József ügyvéd.

Tisztelettel figyelmeztetjük a zombori első önszegélyző szövetkezet elnökségét a tavaszi közgyűlés azon határozatára, hogy a f. évvel lejáró első ciklus felosztása érdekében e hó során vagy szeptember elején rk. közgyűlés lesz tartandó. Egy tag.

A városi polgármester és mérnök uraknak megillető elismeréssel adózik a Falcione-bolt előtti sokszor megszólt csatornarész beboltozásáért egy polgár. (Lesz hozzá szavunk. A szerk.)

Baja-Palics. F. é. augusztus 1-től kezdve a nyári idény tartama alatt Bajáról is adatnak Palicsra szóló 5 napi érvényességű s gyorsvonatok kivételével valamennyi egyéb személyszállító vonat használatára jogosító menettérít jegyek a következő mérsékelt árak mellett: II. oszt. 3.30 frt, III. oszt. 2.20 frt. (Hát Zomborból Palicsig mért nem adatnak hasonló jegyek? Hisz a távolság egészen egyforma s a forgalom innen tán még többet nyerne. Szerk.)

Megjelent a Bács-Bodrogh megyei gazdasági egyesület havi közlönye a „Gazdasági Ertesítő“ 7-ik füzetét következő érdekes tartalommal: Jegyzőkönyv. — Felhívás a P. Péklán tolyó okserű kenderáztatás megtekintésére. — Ménvársárlási hirdetés. — Allatorvoslás és ápolás. — Az adai földmives iskola. — Az amerikai olesó gazdálkodás. — A rizstermelés meghonosítására tett kísérletek Délmagyarországon. — A gazda teendő augusztus hóban. — Vegyesek: Mezőrendőri törvényjavaslat. Lőtenyésztők figyelmébe. Ser-téslevek. Az országos kiállítás időleges kiállításai. A méntelepke ménanyagának kiseljeztése. A Kassán megjelenő Szőlészeti, Borászati és Gazd. lap. Selyem-tenyésztés. Ösztöndíjat kapott. Idegen állatok össze-szoktatása. A vakand. Lóistállók kövezete. Az elsár-gult szőlőtörök. A szederfák szabad lelevelezése. — Hirdetések.

Schlachter Ádám kernyai lakostól mult hó 17-én virradóra a következő leírású lovakat u. m.: 1. egy 6 éves fekete paripa h. j. c. K A bélyeg, 2. egy négy éves pej kanca h. j. c. K A bélyeg, 3. egy 3 éves pej kanca K A bélyeg és a h. b. lábán sebes.

Országos vásárok. Az uvidéki legközelebbi orsz. vásár f. hó 9. és 10-én, a titeli aug. 23. és 24-én fog megtartatni.

A Szemző-család, alapítójának, néhai id. kamjonkai Szemző Jánosnak hamvai iránti kegyeletből igen díszes sirbolti kápolnát emeltetett a lefolyt nyáron a prigl. szentiváni temető egyik ki-magasló pontján. A temető mellett elvonuló vasuton messziről magára vonja az utazó figyelmét e kápol-nának aranytől csillogó keresztje, veresréz színű tornya és teteje. Örömmel vesszünk tudomást a Szemző-család ezen újabb nemeslelkű áldozatkészségéről; különösen meggyőnkben, hol a tehetősök közül vajmi kevesen hozzák meg a vallási s ezzel karöltve járó művészi céloknak a gazdagság adóját.

Csonoplyáról írják: Érdekes jelenetnek volt színhelye f. hó 1-én a csonoplyai községében. Ha az ember végig nézte a megnevezett hely felé tóduló női csoportot, azt hihette volna, hogy immár megvalósult a vásonnépség ama óhaja, hogy emancipáltassék. Ezúttal a parasztság kebeléből indult ki a reform-moz-galom. Hogy e mozgalom magva világos legyen a nyájas olvasó előtt, közlöm annak eredetét is. Községünkben ugyanis életbe léptették azon miniszteri ren-deletet, mely minden helységbe okl. bábát rendel. Ezen rendelet értelmében községünk két okl. bábát alkalmazott és a zúgbábáknak szigorúan megtiltotta a működését. Egyik zúgbábánk, ki a dolgok új rendjével nem tudott összeférni, folytatta működését (egy ily alkalommal összetűzött az okl. bábával), míg az előjáróság fogház-büntetés terhe alatt megtiltotta neki a szülézet körüli szolgálatot. A leleményes bába segitendő baján, összegyűjtötte ismerőseit és klienseit, feltűzelte őket és a községhezához küldte őket azon meghagyással, hogy ott minden áron eszközöljék ki működési szabadságát. A bába által feltűzött és száma nézve mintegy 20—30 asszony egyenesen a jegyzői hivatalba ment, hol mindannyian egyszerre (mert szó-nokot elegelelt választani a deputáció) előadták ki-vánságukat. Derék jegyzőnknek nem csekély fárads-gába került, míg a lázongó nők nagy részét szokott szelidségével és rábeszélésével meggyőzte az okl. bába szükségességéről és hogy annak alkalmazása sem jegy-zői, sem bírói önkény, hanem törvényrendeltek köteles-ség. A válasszal meg nem elégedett rész szitkok és azon kiabálásokkal, hogy „én mégsem hívom majd a Trézsit, hanem a Katát“ hagyta el a helység házát és elvitte a balhírt a bábának.

A Szemző-család a Prigl. Szent-Iványon létező atyai házat jutányos áron átengedte az ottani község részére, ennek kérelme folytán — községéhnak.

Halász Mihály baracska lakostól mult hó 27-én a következő ruhaneműeket lopták el: u. m. 3 drb dunyhát 39 frt, 17 drb vánkost rózsaszínű kanavász héjjal 85 frt, egy fejrvaló fekete selyem kendőt 2 frt, 3 drb vánkost kék csikos héjjal 15 frt, 1 drb kékmeér kendőt piros széllel 4 frt, 3 drb fekete kendőt 1 frt 50 kr., 2 drb ingujjat 1 frt 25 kr., 2 drb kanavász rózsaszínű piros csikos ágtyerítőt 15 frt értékben.

Csonoplyán, sajnos, igen gyakoriak a tüze-sek. Alig mulik el hét-tíz nélkül. Folyó héten is meg-követelte eme pusztító elem áldozatát. Folyó hó 3-án (hétfőn) d. u. 6 órakor tűz kiáltottak. Mire a hely-színre, Grabovits Gáspár udvarába érkezünk, lángban álló nagy kazzal szalmát találtunk. Dicséretre legyen említve előjáróinknak, hogy midőn a vészjelző ha-rangok megkondultak, már a katasztrófa színhelyén volt a feeskendő, melyet derék vőreghajtónk ügyesen irányozott a tűz ellen. A gyors segély és a végrehaj-tó ügyes feeskendezésének volt köszönhető, hogy a tűz lokalizáltatott. A jelenvoltak nagy ébersége men-tette meg a tüztől az alig 4 lépésnyire épült házat és a mellette álló zab- és buza asztagot, mely utóbbiból néhány kéve a tűz martalékává lett. Kukoricát sütő gyermekek okozták a tüzet. — r. — d.

Iványi István tanár, aki most Szabadka város történetének I. kötetét nyomtatja, ismét vármegyé-nk multjára is fordítja figyelmét. Most állította össze Bács és Bodrogh vármegyék főispánjainak lehetőleg teljes sorozatát, és e két vármegyének 1700 utáni életét és határpörét. Azonkívül rendezi az anyagot, melyet már évek óta gyűjtött e megyék összes régi helységeinek helyrajzi s történeti leírásához, amiből már mutatókat is közölt a Szabadkai és a vármegyei lapokban.

Szemakov Rádó adai lakostól mult hó 13-án hamis járlat miatt egy 6 éves pej paripa ló, két hátsó lábára kese, bitangyákra vétetett, mely, ha igazolt tulajdonosa nem jelentkezik, f. hó 23-án d. e. 9 órakor az adai városháznál nyilvános árverésen el fog adatni.

Himen. Schenk Gyula ó-kánizsai derék, fiatal kereskedő, e hó 3-án vezette eltarhoz Adányi Imre ókánizsai gyógyszerész úr szellemességéről ismert kedves leányát, Ilonka kisasszonyt.

Sefetics János, szabadkai lakos, egy 11 éves egérszörű herélt, h. j. T. bélyegű lóról kiállított jár-latlevélt elvesztette.

Gyászhir. Fájdalomtól megtört szívvel tudat-juk rokonaink és ismerőseinkkel, hogy felejtetlen leg-jobb férjem, atyánk, öregatyánk, testvérünk és sógo-runk Poppovics Szilárd, Ada mezőváros jegyzője, Bács-Bodrogh megye törvényhatósági bizottságának tagja, folyó hó 6-án reggeli 2 órakor, életének 61-ik, boldog házasságának 32-ik évében jobblétre szenderült. A drága és felejtetlen halott földi maradványai f. évi augusztus hó 8-án reggeli 10 órakor fognak a gör. kel. egyház szertartása szerint az adai egyházban beszenteltetni és innen a családi sirboltba örök nyu-galomra helyezettetni. Békova pusztá, 1885. évi augusztus hó 6-án. Aldott és örök legyen emléke! Poppovics szül. Gajcsinovics Lyubica, özvegye. Poppovics Dusan, Poppovics István, Poppovics Helén, Poppovics Sándor, Poppovics Bosko, Poppovics Mirko, Poppovics Voin, Poppovics Katia gyermekei. Poppovics János, Tol-mács Julia szül. Poppovics testvérei. Poppovics szül. Ruzsics Julia, Poppovics szül. Drakulics Darinka, Poppovics szül. Vukics Mariska menyje. Gajcsinovics Milos, Tolmács Miksa, Gajcsinovics György sógorai. Szaniszló, János, Lyubica, Jelkica, Verica, Szilárdka unokái. Béke porai felett!

Kriszhaber Simon bélyegével ellátott 5 db kos, 9 db bárány ismeretlen tettesek által a mult hó 26-án elhajtatott.

Vásárok a megyében augusztus hóban: Bajmokon 24-én. — O Futtakon 18-án. — Petrovácon 26. — Petrovoszellón 30-ikát megelőző hétfőn. — Szabadkán 8-ikát megelőző vasárnap. — Titelen 23-án. — Ujvidéken 9-én. — Zentán 17-ikét megelőző va-sárnap. — Zomborban Nagy-Boldogasszony napján ó szerint.

Keresztúr községében egy fehérszörű, 8—8 éves, bélyeg- és jegytelen, kis szarvú, meddő riska te-hén bitangyába esett.

Apatinnál a Dunából mult hó 26-án követ-kező leírású ismeretlen női hulla fogatott ki: 50—55 év körüli 167 cméter magas, sovány, gyenge, haja barna őszbevegyült, szemei szürkék, orra sovány, he-gyes, fogai teljesen hiányzanak s ennek folytán az ajkak egészen beesvék, ruházata egy barna fekete gombos rékli, egy szürke felső, egy fehér kivarrással szegélyezett és egy barchet alsó szoknya, egy fehér finomabb vászon, mely nyakban ráncba van húzva s a melyen J. B. betűk verral vannak kivarrva, lábán féltopán harisnya nélkül, szoknyája zsebében egy kis fekete szélű fehér kendőben 12 kr. pénz be-kötve találtatott. A hulla csak 48 óráig lehetett a vízben és így Apatintól nem messze eshetett a Dunába.

Luki József, nyug. cs. és kir. kapitány, vá-rosnak egyik leghűségesebb sétálója, 14 évi ittlét után Cillibe tette át lakását.

Eremits Milos martonosi jegyző udvarából mult hó 19-én virradóra ismeretlen tettesek a következő leírású lovakat, csikót és szerszámot ellopták: egy 11 éves pej, csilagos, hátsó lábára vastagodó kanca, bé-lyegtelen, egy 5 éves szürke, szemé körül fehér, h. c. N F. bélyegű kanca; egy sága 6 éves, hátsó részén III bélyegű kanca lovat; egy sárgára festett kivágott oldalú sárhányóval ellátott új könnyű kocsi; két lóra való paraszt szerszámot és egy kulcsos szerszámot gyeplő nélkül.

Manap, mikor a tudományos pályák terén oly nagy túlsúlyolást tapasztalunk: nem ajánlhatjuk eléggé a szülők és gyámok figyelmébe, hogy gyermekeiket az ipar és kereskedelmi pályára adják. Túlhaladott álláspont az már, hogy a tudományos pálya az egye-düli, mely hirnevet, anyagi előnyt és előkelő társá-dalmi állást biztosít. Korántsem. Mindenütt, de külö-nösen hazánkban, nagyobb szükség van értelmes ipa-rostóllyra, mint pályatévészettől, féligművelt prole-tárookra.

Az ipar minden ágában egy gyakorlati, mint elméleti kiképzetetésre hazánkban leginkább a „Bu-dapesti állami közép-ipartanoda“ ajánlható.

A budapesti állami közép-ipartanoda célja és fel-adata, hogy építőmestereket, építőpallérokat, a gépek-kei és a munka megosztásával dolgozó, az u. n. tömeg-termelő iparágak számára p-dig elömlő munkásokat, mű-vezetőket és kivételkép oly szakembereket képezzen, a kik kisebb ipartelepeknek, gyáraknak önálló veze-tőivé is lehessenek.

Ezekhez képest ez intézet az országban létező ipartelepek gyorsabb fejlődését és a hazai azon fonto-sabb iparágak átalakítását, fokozatos kifejlesztését akarja előmozdítani, sőt ezeket nagy részben gyáripar-ágakká átváltoztatni, melyek mai alakjukban, mint kis iparok, a külföldi hasonló iparágakkal többé nem versenyezhetnek, ellenkezőleg mindinkább tért vesztenek.

Ez intézet műmunkásokat, műiparosokat nem ne-vel; de némely iparágak természeté szerint a tanu-lókban a műipari érzéket is fel fogja kelteni és kifej-leszteni, annyira, hogy iparáguk művészesítése is tö-rekvésük célja legyen s ez irányban — ha mások se-gélyével is — bizonyos öntudattal működhetnek.

Az intézetbeli oktatás elméleti és gyakorlati. Az utóbbit illetőleg az intézet tanmühelyében a tanítás a kézi ügyesség gyakorlására szorítkozik, azon-ban a bevégzett mechanikai ügyesség megadása helyett csak az elméletben kifejtett elvek alkalmazására, a szemléltetésre és a főbb művelet módok lényegének átdolgozására van a tanítás fókuszintettel.

A tanítás fősilya az egyes iparágak elméleti ismertetésére van fektetve, mely alatt az értendő, hogy: az egyes iparágak céljaira használt nyers anya-gok természeté, a gyártásmódok lényege, továbbá a használt különböző műtárgyak, készülékek és gépek szerkezete és helyes alkalmazása, végre a gyártmá-nyok alkotása és rendeltetése oly behatóan tárgyalat-tik, hogy ennek alapján és segélyével a tanulók az illető munkák és iparágak mechanikai és gépészeti ré-szét, műveleti módjait és szerkezetét — tanulmá-nyaikhoz és hivatáskörükhöz mérten — tudományos alapon ismerjék meg s az iskolából minél több moti-vumot vigyenek a gyakorlatba arra nézve, hogy mily anyagból, mily módokon, mily eszközökkel miket le-het előállítani és gyártani.

De mivel ily magasabb hivatáskörhöz való ren-dszeres szakképzettség az intézet csak azon egyének-nek adhat, kik koruknál fogva még az elméleti tár-gyak iránt is fogékonyak s kik a kiszabott három éves tanfolyam alatt idejüket egészen az iskolai ta-nulmányoknak szentelhetik: megkivánthatik, hogy az intézetbe lépők kellő elméleti előkészítéssel, és mel-létt valamilyen műhelyi gyakorlattal bíró 14—15 éves ifjak legyenek.

Előhaladott korú és oly egyéneknek, kik gyako-rlati foglalkozásukat meg nem szakíthatják, az in-tézet rendkívüli tanfolyamokkal csak arra nyújthat alkalmat, hogy szakismereteik egyes hézagait pótol-gathassák.

Az intézetben hat, illetve hét különböző szakco-port van, u. m. az építészeti, gépészeti, két vegyészeti, fém vasipari, fajipari és szövetipari szakcsoport; ezek közül életbe van léptetve a hat első.

Az országos árpa-kiállítás részletes programja. A kiáll. orsz. bizottság elhatározta, hogy időleges árpa-kiállítást fog rendezni, mely elseje lesz az orsz. gazda-sági egyesület által ezután minden évben rendezendő árpa- és komló-kiállításnak. Az országos bizottság a jelen évi kiállításra nézve a következő részletes programot teszi közzé: A kiállítás célja megismer-

tetni az ország különböző vidékein termelt árpának-minőségét, tekintettel az ipari felhasználás követelményeire, feltüntetni a nemesítő vetőmagvak hatását, valamint a mivélségi mód és az elővetemény befolyását. A kiállításra részt vehet minden magyarországi termelő, de csak az 1885. évben termelt árpával. A kiállításra legkésőbb szept. 20-ig 4.75 kgr. árpa-mag küldendő be; a küldeményhez okvetlenül melléklendők a következő kimutatások. 1. Megye, község, a hol az árpa termelt. 2. A talaj természeti minősége (homok, mész, mázga, agyag, televény stb.) 3. A talaj felszín alakzata (sik, dombos, hegyes.) 4. A talaj termőereje (gazdag, szegény, őserőben vagy jó trágyaerőben levő stb.) 5. A vetés forgó, illetve az elővetemény. 6. Friss trágyában volt-e vetve mikor és mily trágyát kapott a talaj? 7. Kapáltatott-e az árpa vagy nem? 8. Heréfléknek szolgált-e védnövényül vagy egész tisztán volt-e vetve? 9. A mag fajtája: őszi, tavaszi, hazai, chevalier, probstei stb. 10. Ha a mag nemesített volt, honnan szerezte be és mely évben? 11. Mennyi vettettett el belőle cat. holdanként? 12. Hány kilogramm termelt belőle egy katastralis holdban? 13. A cséplőgépen volt-e kalászvágó? 14. A bemutatott termény hányszor rostáltatott; kereskedelmi áru-e, vagy osztályozva van vetési célra? Ha osztályozva van, hányad részét teszi a birtok által termelt kereskedelmi árunak, vagyis mily arányban állanak egymással az értékes és kevésbé értékes részek? 15. Mennyi a birtok évi termelése, van-e még eladásra fentartva és mennyi? Ezen adatoknak kényelmes bejegyzése végett a jelentkezők rovatozott bejelentési lapot kapnak. A rovatok lekiismeretes kitöltése szigorúan megköveteltetik s nélkülük a beküldött tárgy nem fog a kiállításra bocsáttatni. — A bíráló bizottságot a kiállítás fölött képezni fogják: az országos gazdasági egyesület kiküldöttei, sörgyáros, szeszgyáros, és sertészizláló szakértők stb. A bizottság első feladata lesz a beküldött anyagot következőképen osztályozni: 1. Sörárpa. 2. Szeszföldi árpa. 3. Takarmány-árpa. Az osztályozás alapjául a hechtoliterenkénti súly fog szolgálni, miért is minden kiállított árpa fajsúlya külön meg fog állapítani. A bíráló bizottság az árpa következő tulajdonságait fogja megvizsgálni: szín, szag, alakulat, törési felület, idegen magvak, selejtes magvak súlyaránya. A díjazást minden egyes csoportban külön fogják eszközölni. A kiállításról szakszerű jelentés fog kidolgozottni.

Hymen. Matzitz Gusztáv, a Dévay-kert fiatal ügyes vendéglőse, eljegyezte Hódsághról Haus Magda kisasszonyt.

F. hó 15-ig lehet két üres Falcione féle 600 frtos ösztöndíjért folyamodni a tanácshoz.

A legelő tisztításról.

A jó legelő, kivált nálunk, hol a marhának istállón tartása kevésbé van divatban, nagy fontosságú ága a községgazdaságnak, s azért kivált a községi elöljárók egész figyelmét megérdemli. Különösen a legelő elkülönözés osztályozására a község elöljáróinak különös gondja legyen, ha azt akarják, hogy a legelő rendeltetésének megfelelően.

Mi ezuttal a legelő tisztításról kívánunk egy pár szót ejteni, mert erről legtöbb községben nem is álmódznak s azért a közlegelő több helyeken részben majdnem hasznavehetlen.

Amint a hó eltakarodik s az idő tavaszra indul, több helyeken tanácsolják a legelőt megfogasolni, hogy a fű bujásban nőjön. De nálunk ez nem annyira szükséges, mint az ugynevezett szerb-tövis kiirtása, mert ez sok jó fűvet elnyom, a marhát szúrja és ha megéri, a jószág szőribe ragad; ezáltal a más helyekre való elvitele biztosítva lévén, terjedése nagy mértékben előmozdítottatik. Különösen ahol a disznók a gypet feltúrják, roppant mértékben szaporodik, ágas-bogas és sokszor 3 láb magasra is felnyúlik. Sok helyt disznó-tüske, de többnyire szerb-tövis a neve, mivel Szerbországból a sertések szőrin hozták kapaszkodó horoggal ellátott magtartó bogyciókat, pedig hazánkban ezen rettenetes szapora gyom e század két első tizedében még nem találtatott, csak a harmincas években jött körülbelül hazánkba.

Ez igen gonosz gyom lévén, mert a jó fűvet elnyomja, hozzá a barom távolról sem közeledhetik, kivéve a sertés, mert tövise nagy és szúrós s szerflett szapora. Azért igen ajánljuk, hogy ezt, mielőtt magja megérnék, vágják ki és égetessék meg. Legjobb volna irtható június második felében, mert akkor a magja nincs kifejlődve, de bármikor jobb, mint sohasem, csak ha megégettetik. Ez a veszedelmes növény megérdemli, hogy kiirtására közérő, közmunka fordítassék.

A magas kormány már évtizedek előtt meghagyta, hogy ez gondosan irtassék, de azért az illető hatóságok szép keveset tettek és fáradoztak ezen ügyben. A községi elöljáróság irtatja és minden lakosnak kötelességévé teszi, bár a háza előtti téren a tövisirtást, de a külsőségekre ez sem terjed ki a felsőbb hatóság erélyes közbenjárása nélkül. Sőt tudunk tiszamelletti községeket, ahol a főúteán oly sűrűségben díszlett a szerb-tövis, mintha vetették vagy magnak termesztették volna.

Petrovosszellő, 1885. aug. hó. *Lóráy Állás, közpölyár.*

A falusi pletyka.

A falusi pletykáról csak annak lehet tiszta fogalma, a ki vagy faluban született és ott nyerte gyermekkori nevelését, vagy a sors által üldözötthez oda kikergettetett. A differenciát a falusi és városi pletyka között az tudja mérlegelni, a ki városból vetődött faluba és a ki véletlenül városban a magasabb társadalmi körökben megfordulni szerencsés lehetett, az aztán tudhatja, hogy a pletyka mégis csak pletyka marad és hogy a falusi túltesz a városin. Ennek egyszerű magyarázata pedig abban kulminál, hogy a városi értelmiség és intelligencia magasabb nívéaun áll mint a falusi; a falusi társadalmi élet meg éppen-

séggel össze nem hasonlítható a városival, lévén ott a magasabb értelmiség minden rétege képviselve, míg ellenben falun az értelmiség, különösen a mi a női nemet illeti, valóságos quodlibet.

Falun pl. a doktor nagyobb úr mint a pap, mert hát ő tudománya után kiérdemelte a dr.-t; mit hát neki a pap, tanító és jegyző; a pap nagyobb úrnak deklarálja magát, mert hát ő vezeti a község összes lelki ügyeit; a jegyző nem ismer nagyobb urat magánál, mert hát ő a községben a politikai fő, mit neki a pap, orvos és tanító, mellette eltűnő észrevehetetlen kicsiségek; a tanító meg akként vélekedik, ha a pap, orvos és jegyző nagy urak, úgy ő sem maradhat el az értelmiség kategóriájából, mert hát ő csepegteti be a község serdülő fiaiba a műveltség első cseppjeit és ha azok méreggel nem telvék, úgy akkor a legjobb írt terjesztik a község fiatal ifju polgárainak szíveibe és így a tanító sem kis ember a községben. A kántor sem akar hátramaradni a többiétől, mert hát ő meg a népek örökös bizalmi embere.

Ily mivélsem igazolható arrogancia — kevés kivétellel — uralkodván a községekben, legkevésbé sem csudálatos, hogy a pletyka a legmagasabb fokig kifejlődött, itt csakugyan helyesen alkalmazható azon mondás, hogy „csóka mondta varjúnak, hogy fekete a tolla“.

Községekben nemcsak a nők, hanem a férfiak is üzik és terjesztik a pletykát és celszövényeket, ezutóbbi oly galádul, hogy a világra szóló raffinerián is túl tesz és ha azok az egyének a kik a világ sorát magasabb helyről vezetni hivatják, nincsenek, ha távolabbról is egyik-másik községi belügyeibe beavatva, akkor a tiszta becület és moocsoktalan erkölcsnek, a rít és undorító pletyka és celszövénynek láncarikái által szorítottva bukni kell, ha csak valami véletlen eset által ki nem ragadtatik a sakályok és vérszopó hienák karmai közül.

Számtalan példát tudnék felhozni és személyeket megnevezni, a kik az illetén falusi pletyka és celszövény áldozatai lettek és a kik a nemes öntelalózkodásnak miatta koldusbotra jutottak, neveltségessé tévén azon igaznak látszó mondást, hogy a jó és igaz mindig győzedelmeskedik a gonoszság és hamisság felett.

És a milyenek a nép vezetői, olyan azután a községi köznép is, azután indul és a szerint cselekszik, mint a hogy cselekszenek a község értelmi egyénéi és a műveltség és jó erények terjesztésére hivatott közgei.

Hogy pedig mindezeket mi idézi elő? erre nézve nagyon egyszerű a válasz: az úrhatnamság és a keletlenül többet mutatni akaró büszke, műveletlen, a gőggel párosult szellemi alacsony tokú arrogancia és az értelmiség fölényét mutatni akaró ocsmány viselkedés.

Ezektől a bajoktól, ezektől a fekélyektől pedig a falusi értelmiség úgy szabadíthatná és gyógyíthatná ki a társadalom testét, ha a pletyka és celszövények helyett a műveltséget és erkölcsiséget terjesztené.

Mélyen tisztelt falusi értelmiség! uraim és hölgyeim! Hagyjának fel az illetén a társadalmat végpusztulással fenyegető üzemekkel és igyekezzenek vettékedni a szép, jó és nemes hazafias tettekben és a ki ott többet tesz, a ki ott nagyobbra viszi, a ki ott az osztatlan bizalmon alapuló érdemet kinyeri, annak adjuk meg mindannyian a kellő tiszteletet, legyenek meggyőződve, hisz ezt önök is tudhatják, hogy ez áltai a hazának szolgálatot teszünk, míg a pletyka üzéssel celszövény, ármanykodás és rafneria, a társadalom rendjét pusztulással fenyegetjük.

Petrovosszellő, 1885. július 27. *P. J.*

Álmatlan éj.

Hej, rosszul van kigondolva az élet! . . .

Én nem tudom, kinek agyába termelt

E gondolat, (mert isten nem lehet,

Nem csak azért, mert ő tökéletest

Teremthet csak, de mert ő nincsen is)

S ha máskor józanul gondolkodott is

Az illető, e gondolatja, kár, hogy

Előbb lett meg, mint a Lipótmező.

Mondják, majomtól származott az eszme,

S ez még tán hihető, ha megtekintünk

Pár emberarcot és ha betekintünk

Pár főbe, szívbe; (ah de még majomtól

Se lehetett vón várni ily bolondot.)

Denique megvan ez bizony silány mű.

Valami észnek nevezett lény ösztönöz

Kutatnunk a lét elejét, jövőjét

És bár tudjuk, hogy meg nem fejtjük azt,

Még sem nyugodhatunk meg abba, hogy

Igy öntudatlan céltalan lebegjünk

Eg s föld között, élet, halál között.

Már ez magában szörnyű kényszerűség.

Hát nem lehet nekünk azt tudni, honnan

Eredtünk, vagy hová megyünk, mi célunk?

Hisz így lehetlen, hogy nem bűnös az

Eredetünk, ha úgy el van takarva.

És lehetetlen, hogy jó várna ránk,

Ha úgy el van takarva a jövő.

Eltakarák, hogy el ne menjen kedvünk

Az élettől már jó előre. (Dejszen

Elment biz az!) — Vaj mit csodáltok úgy

Ezen a földi, nyomorult világon?

Mi tartja bennetek az életkedvet?

A természet sok fölséges csodája,

S a természetben élő emberek? —

Egy rothadt alma ez a föld, keresztül

Kasul van fürva ember-férgek által.

Mindenki követel belőle egy

Darabkát és ez örjögő civődást,

Veszekedést nevezitek ti — létnek?

S ha kiragadta egyik a magát,

Az a rothadt kis darab öli meg,

Miként a patkányt a méreg, hisz az

A kis darab föld legföljebb a sír.

(Az egyiket patkányfogónak hívják,

És a másik kelepce a — koporsó.)

Mert csak ez biztos nyereség a földön!

A tudomány hiába küzködik

Továbbra jutni; jobb, ha ott megáll,

Az fáradozomnak legfőbb gyümölcse.

Az, hogy majd egyszer elpusztul az élet

És vele ő is, (a ki még talán

Valaha nem hihette, hogy halandó . . .)

— Tehát a természet nagyszerűsége,

Az tartja bennetek az életet?

Örültök a hajnalnak és a harmat

Üdítő csöppinek, lombnak, virágnak.

A mérhetlen magasságnak, az égnek

S a mérhetetlen tenger mélyinek.

A csillagoknak, a mik fönn ragyognak

S a gyöngyöknek, a mik ott lenn teremnek.

Nos? Mi a hajnal? . . . Valami vörösség,

A mit a részeg embernek pofáján

Is láthatsz és az, a mi ott csorog

Az örgyilkosnak vérben ázott ingén . . .

S a harmat? . . . Egy kis árva csöpp, mi ott csüng

Virág levelén, útszéli fűszálon . . .

Ott láthatod csak igazán ragyogni

Az anya egy fiának szemfedőjén

S a pusztulokra virradt csataterén.

S a csillagok mik? . . . Halvány, pisla mécsék,

Elérhetetlen, fénylő semmiségek . . .

Egyiknek megnő farka s azt hiszi,

Hogy most már ő az ur a többiek közt,

Mig aztán az a szolgahad föllázad

És neki menekülni kell az égről.

Olyat bukik, hogy orrát beveri

(És beveri tán majd e földnek orrát) —

Te csillag! nyomorú fény, arra ballag

Egy kósza felhő és ugy eltemet,

Hogy még magad se látod magadat.

Te csillag, nyomorú fény, mit akarsz?

Hisz azt mondják, hogy itt egy nőszemélynek

Szemében több a tűz, mint a tiedben.

Itt látszik meg csak milyen nyomorult vagy.

S a tengert, a ki annyira vivé,

Hogy „méltóságos“ címet is viselhet,

Miféle olcsó cimborákkal együtt

Említik; együtt említik a szívvel,

E szemtelen, mihaszna himpellérrel,

Hogy benne több a mélység, mint a minden

Országokat süllyesztő óceánban.

No szép rokonság! — S az a gyöngy, a mit

Oly drága pénzen vásárolnak, az meg

Egy balga ember gondolatját jelzi,

Mit lelke fenekéről fölkiált! . . .

Gyönyörűséges, szép világ, valóban!

Ezért már érdemes születni. Bolygni,

Miként a csillag az ég boltozatján,

Miként a gyöngy a tenger fenekén.

Azt elnyeli egy másik bolygó társa,

Ez elmerül a föld éhes gyomrába,

Aztán örül, hogy már nem létezik . . .

E véghetetlen harc, örök csata . . .

Az égen, földön, . . . mindig . . . mindenütt . . .

Ezért akarsz hát élni, ember-állat?

Ezért gyötrődöl annyit hosszu éven,

Hogy ne találhass sohasem nyugalmat

És hogyha meglelted, nem élvezed — a sírban.

De nem! Már annyira elbutítottak,

Hogy a küzdésben látod a jutalmat

És nem is érzed jól magad, ha nem

Fáj valamid. Oh bárgyu elfogultság!

Hisz az ökor, ki egész napon át

Vonszolja a szénával telt kocsi,

Az sem örül a fáradságnak, az

Annak örül, hogy majd eszik belőle.

És te! az élet terhes kocsijának

Kétlábu vontatója, te örülsz,

Ha mennél többet raknak rád cipelni . . .

Türelmesség, jámbor, buta dicsőség!

És boldog hit, hogy majd lesz jobb sor is! . . .

— Ha föl tudnád csak egyszer fogni, milyen

Otromba lábbal gázol rád a végzet;

Ha föltudnád csak egyszer fogni, hogy

Nem lesz segítséged soha . . . soha . . .

De, hogy magad se változtathatod meg

Az éltet, mit koldustársnyaként

Akarva, nem akarva dobtak a

Nyakadba, hogy menj, koldulj, s halj meg éhen;

Akkor kiáltanál csak föl velem:

Hogy rosszul van kigondolva az élet,

S hogy legnagyobb bakot löttél, mikor

Megszületél, mert jóvá nem teszed,

Mert jóvá nem teheti senki . . . semmi!

. . . No most már aztán tessék — elaludni!

Völgyi Gusztáv.

Felelős szerkesztő: Dr. MOLNÁR ISTVÁN LAJOS.

Laptulajdonos és kiadó: Bittermann Nándor.

Pályázat.

Egy, a jegyzői teendőiben, magyar és szerb nyelvben szó és írásban jártas egyén 300 frt évi fizetés és képzettségéhez mérten némi melékjövdelemmel alulírott községben mint irnok alkalmazást nyerhet; ez iránti kérvények alulírott beadhatók s a kinevezett állását azonnal elfoglalhatja.

Jegyzői képesítési bizonyítvánnyal bíró egyének előnyben részesülnek.

F.-Kovilon, 1885. július hó 28-án.

Grósch Vilmos,
h. jegyző.

3-2

Hirdetmény.

Községünk italmérsi joga 1886 ik január hó 1-től 1888-ik évi december hó végéig terjedő időre, folyó évi szeptember hó 6-án d. u. 3 órakor a helybeli község háznál tartandó nyilvános árverés útján, hat nyitható korcsmával, beleértve a nagy vendéglőt, egyenként s külön bérbe adatni fog.

Az árverési feltételek az itteni község háznál betekintheők.

Kelt Veprovácon 1885-ik július hó 25-én.

3-3

A községi előjártság.

Eladó birtok.

A zombori határban lévő, ó-szivaci úton fekvő birtokom, mely 51¹/₂ régi holdból áll s két parcellában fekszik — az egyik parcella 28¹/₂ régi hold, a másik 23 régi hold — szabadkézből elárusítandó. A vételár kedvező feltételek mellett fizetendő.

Közelebbi felvilágosítás kapható a birtoktulajdonosnál.

Mátios Vazul

4-1

földbirtokos Mitrovicán.

7917.

szám.
1885.

Bérbeadási árverési hirdetmény.

A szegedi m. kir. jószágigazgatóság kezelése alatt álló alább felsorolt kincstári bértárgyaknak bérbeadása iránt ugyancsak az alább megnevezett helyen és időben írásbeli zárt ajánlatok tárgyalásával egybekötött nyilvános szóbeli árverés fog tartatni. Árverési szándékozók az árverés megkezdése előtt kötelesek a kikiáltási árnak 10% -át tevő bánatpénzt letenni. A zárt írásos ajánlatok a kikiáltási árnak 10% -át tevő bánatpénzzel és 50 kros bélyeggel ellátva az alább felsorolt helyeken és időben reggeli 9 óráig a tárgyalást megtartó bizottság elnökének kezéhez adandók át, ezen időn túl beadott ajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az írásbeli ajánlatok borítékban olvashatóan kiírandó a tárgy, melyre az ajánlat tétetik, továbbá az ajánlatban a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó s határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő az árverési és szerződési feltételeket ismeri, s azok minden pontjának magát feltétlenül aláveti. Figyelmeztetnek a felek, hogy azon bérlők is, a kik a szerződési feltételek szerint követelt bérleti óvadékokat jelzalogban kívánják letenni, kötelesek egyelőre és addig is, míg a felajánlott jelzalog elfogadva és teljesen rendezve lesz, az óvadékokat készpénzben, vagy a kincstári szabályok szerint elfogadható értékpapirokban letenni. Az árverési és szerződési feltételek az alább megnevezett ispánságoknál és a szegedi m. kir. jószágigazgatóságnál a hivatalos órák alatt bármikor megtekintheők. A bértárgyak és a versenytárgyalást megtartó helyek a következők, n. m.: I. Apatinban a kincstári urad. ispánságnál 1885. évi augusztus hó 17-én d. e. 9 órakor, szántovai Dunameder 106³⁰² hold 1885. október 1-től 1891. szeptember 30-ig 528 frt kikiáltási ár mellett. A bogojevai italmérsi jog és gombosi révesárda a gombos-bogojevai vasúti állomáson gyakorlandó italmérsi jog kizárásával 1886. január 1-től 1891. december 31-ig 2900 frt kikiáltási árral. II. Zomborban az uradalmi számvevőségnél volt igazgatósági épületben 1885. évi augusztus 18-án d. e. 9 órakor, a zombori volt jószágigazgatósági irodatiszti lak 1885. november 1-től 1891. október 30-ig 126 frt kikiáltási árral. III. A palánkai kincst. uradalmi ispánságnál 1885. évi augusztus 19-én d. e. 9 órakor, a paragai italmérsi jog 1885. nov. 1-től 1891. október 30-ig 665 frt kikiáltási árral; a szilbási italmérsi jog 1885. november 1-től 1891. okt. 30-ig 1113 frt 84 kr kikiáltási árral. IV. Külán a kincstári uradalmi ispánságnál 1885. évi augusztus 21-én d. e. 9 órakor, az ó-verbászi I. dülő kisbérlet ugarlegelő 320²² hold 1885. október 1-től 1886. szeptember 30-ig 1426 frt 25 kr kikiáltási árral; a pivnicai szérűskert 611 □ öl 1885. október 1-től 1891. szeptember 30-ig 9 frt 10 kr kikiáltási árral; a felső-pusztai-külai 36⁸⁶ hold 1885. október 1-től 1891. szeptember 30-ig 927 frt 75 kr kikiáltási ár mellett. Szeged, 1885. július 23-án.

2-2

Utánnyomas nem díjazatik.

M. kir. államjóságigazgatóság.

Pályázat.

Prigl.-Szt.-Iván község alelemi népiskolájánál elhalálozás folytán megüresedett osztálytanítói állomásra ezennel pályázat nyitattik.

Évi fizetés 450 frt készpénz és 5 öl kemény hasábia; ezen kívül 2 szoba, egy konyha, pince, élés- és fakamarából álló szabad lakás.

A megválasztott tanító tartozik mind a köznap, mind pedig az ismétlő iskola egy az iskolaszék által meghatározandó osztályában a törvény határozta tantárgyakat a miniszt. tanszabvány szerinti tanítani. Tannyelv német és magyar. Pályázók felkéretnek törvényszabta módon felszerelt folyamodványait a helybeli iskolaszékhez augusztus 27-ig beküldeni.

Az állomás szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Prigl.-Szt.-Iván, 1885. évi július hó 28-án.

3-2

A községi iskolaszék.

Árverési hirdetmény.

Méltóságos idősb Perczel Miklós borsódi birtokán f. évi augusztus hó 30-án nyilvános árverésen a legtöbbet ígérőknek az alább kitértett tárgyak eladandók lesznek:

1-ör. Egy 8 lőerejű Clayton és Schuttleworth féle jó karban levő gőzcseplő, egy kettős járatú gőzmalom.

2 or. Beerni-faj fejőstenek, borjúk, magyar ökrök és kis-jenei sertések.

3 or. Minden a gazdasághoz szükséges szerek, gépek, kocsik és szekerek.

Borsód, 1885. évi július hó 26-án.

Antunovits János,

8-3

gazdatiszt.

2573. szám.

kig. 1885.

Pályázati hirdetmény.

Bács-Bodrog megye almási szolgabírói járásához tartozó Kunbaja községben leköszönés folytán megüresedett községi orvosi állomásra ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állomás f. évi augusztus hó 27-én d. e. 9 órakor Kunbaján a község háznál megtartandó választás útján fog betöltetni.

Az állomással egybekötött javadalmazás a következő:

1. évi készpénz fizetés 600 frt;
2. nappali beteglátogatási díj 20 kr;
3. éjjeli beteglátogatási díj 40 kr;
4. halotti szemle díja 20 kr.

Megjegyeztetik, hogy Kunbaja község közelében, Szabadka város határában, mintegy 3000 tanyai lakos szintén a kunbajai községi orvost szokta felkeresni, ki eddig ott a halotti szemléket is teljesítette.

A pályázók felhivatnak, hogy az 1876 évi XIV. t. c. 143. §-ában előírt minősítvényt igazolják, kellően felszerelt folyamodványait f. évi augusztus hó 25. napjáig bezárólag alólirhoz beküldjék, mert a később beérkező folyamodványok figyelembe vételni nem fognak.

Bács-Almás, 1885. évi július hó 27-én.

Deák Zsigmond,

2-2

szolgabíró.

Tanonc kerestetik.

Alólirt könyvkötő-üzletében egy jó házból való fiú tanonc ul azonnal felvétetik.

Bővebb felvilágosítással szolgál

Maleck Ede

könyvkötő.

3-3

Pályázat.

Prigl.-Szt.-Iván községe alelemi népiskolájánál elhalálozás következtében megüresedett tanítói állomásra ezennel pályázat hirdettetik.

Évi fizetés 450 frt készpénz és 5 öl kemény hasábfá = 50 frt; ezenfelül 2 szoba, 1 konyha, pince, élés- és fakamarából álló szabad lakás. A megválasztott tanító tartozik mind a köznap, mind pedig az ismétlő iskola, egy az iskolaszék által meghatározandó osztályában a törvényben előírt tantárgyakat a miniszt. tanszabvány szerinti tanítani. Tannyelv német és magyar. Pályázók felkéretnek törvényszabta módon felszerelt folyamodványait a helybeli községi iskolaszékhez augusztus 27-ig beküldeni.

Prigl. Szt.-Iván, 1885. évi július hó 28-án.

3-2

Az iskolaszék.

Zombor, 1885. Bitterman Nándor könyv- és könyvnyomdájából.

Hirdetmény.

Van szerencsénk e város és vidéke n. é. közönségével tudatni, miszerint a legújabb divatú és nagyválasztékú

férfi- és gyermek-kalapüzletünket

a Molnár-féle házból KOSSANICS C. A. ur házába (a városháza átellenében) helyeztük át.

Midőn ezt a n. é. közönség becses tudomására hozzuk, megjegyezzük, hogy üzletünkben nagyválasztékban és a lehető legolcsóbb áron vásárolhatók kalapok.

Minélfogva számos látogatást kérnek

Zomborban, 1885. augusztus hóban

tisztelettel

SZEIFFERT és KAICS,

kalaposok.

3-1

BUDAPESTI TÁRSAS POLGARI ÉS KERESKEDELMI ISKOLA
(előbb HANPPEL ANTAI)

Budapest, V. Nagy korona-utca 13. szám.

Ezen tanoda, melyet ezelőtt 50 évvel Hampel Antal úr alapított, és mi azt már 19 év óta fennálló tanodánkkal egyesítettük — minden törekvésünk oda irányul, hogy előlünk jó hírnevét megőrizzve, a reánk bízott növendékeket alaposan képezzük egyenként neveljük. Hogy kitértett célunkat biztosan elérjük, parkodtatunk ismert jeles tanárok alkalmazása által kitértett célunkat biztosítani. **Tanodánkkal táj- és nevelőintézet is van egybekötve**, melyben a növendékek teljes ellátáson kívül szeretetteljes bánásmódban részesülnek és tanulmányaikban gondos felügyelet alatt állanak. **Tanítványainkat az egyéves önkéntes vizsgálat** letétele előtt előkészítjük. Ertesztőt kívánatra ingyen küldünk. **Beiratások a jövő 1885/6-ik tanévre augusztus 27-én veszik kezdetüket.**

Az igazgatóság:
Prasser József igazgató. Gross Gyula.

4-2

7856.

szám.

1885.

Bérbeadási árverési hirdetmény.

A szegedi m. kir. jószágigazgatóság kezelése alatt álló következő birtoktesteknek n. m.: pivnicai 570 hold föld 10662 frt 75 kr, ó-szivaci I. nagybérlet 642¹³²⁰ hold 10579 frt 94 kr, bresztováci 716⁴⁰⁰ hold 12102 frt 01 kr, és a baracscai 1268¹⁵³⁸ hold föld 13202 frt 40¹/₂ kr évi hasznóbér, mint kikiáltási ár mellett 1885. évi október 1-től 1891. évi szeptember hó végéig leendő bérbeadása iránt Szegeden a m. kir. jószágigazgatóságnál folyó 1885. évi augusztus hó 14-én d. e. 10 órakor zárt írásos ajánlati tárgyalás fog tartatni. A zárt írásos ajánlatok a kikiáltási árnak 10% -át tevő bánatpénzzel és 50 kros bélyeggel ellátva legkésőbb folyó évi augusztus hó 14-én d. e. 9 óráig Szegeden a m. kir. jószágigazgatóságnál beadandók; ezen időn túl beérkező utóajánlatok figyelembe nem vétetnek. Az ajánlatok borítékban olvashatóan kiírandó a tárgy, melyre az ajánlat tétetik; az ajánlatban a megajánlott összeg számokkal és betűkkel világosan kiírandó, s határozottan kijelentendő, hogy ajánlattevő a szerződési feltételeket ismeri s azok minden pontjának magát feltétlenül aláveti. A szerződési feltételek a szegedi m. kir. jószágigazgatóságnál, a kulai és az apatini kincst. ispánságoknál a hivatalos órák alatt megtekintheők. Szeged, 1885. július hó 23-án.

M. kir. államjóságigazgatóság.

Utánnyomas nem díjazatik.

Ház bérbeadás.

A zombori I. temetkezési egyesület tulajdonát képező lakház (Rókus-utca 62. sz.), melyben 3 szoba, beüvegezett folyosó, egy konyha, pince, padlás és félszer van, három évre hasznóbérbe adandó.

Bővebb felvilágosítást nyerhetni az egyesület irodájában.

3-2